

INFORME FOESSA BALEARIS 2025 (2)

L'EXCLUSIÓ SOCIAL S'AGREUJA PER L'HABITATGE

Guillem Ferrer**Monjo** Delegat
episcopal de Càritas
Diocesana de Menorca

L'habitatge es converteix en el principal factor de desigualtat a les Illes Balears. El 29 per cent de la població pateix exclusió residencial. Així ho afirma l'Informe Foessa sobre Exclusió i Desenvolupament Social a les Illes Balears presentat per Càritas aquest mes de desembre. I és que el 19 per cent de la població de les Illes, més de 233.000 persones, viu una situació d'exclusió social, un percentatge que amb prou feines ha millorat des de 2018.

Quan escoltem els termes Informe Foessa ens referim a estudis que avalen la seriositat d'un treball acurat que reflexa la fotografia d'un moment social concret. Corria l'any 1965 quan Càritas Espanyola va constituir Foessa com a fundació, amb la idea de conèixer de manera objectiva la situació social del nostre país.

No sé si és més destacat titular que l'exclusió social a les Illes afecta una de cada cinc persones o que 233.000 residents viuen atrapats en processos de vulnerabilitat. Però a Càritas no ens preocupa només descriure una realitat social, sinó que també tractem d'explicar el perquè d'aquesta radiografia que ens interpel·la. I alhora oferir nou camins per a promoure una inclusió necessària per a tants i tantes de germans i germanes nostres que viuen sota l'ombra de la desprotecció i l'exclusió.

Tot i que l'exclusió severa s'ha reduït un 13 per cent en aquests darrers anys, un total de 94.000 persones continuen atrapades en situacions extremes. Foessa subratlla que, malgrat els avanços econòmics, la recuperació no es tradueix en benestar social, afectada per l'augment de la precarietat residencial, l'afebliment de la participació social i el manteniment de àmplies zones de vulnerabilitat. L'informe indica que «no fallen les persones, falla el sistema», ja que la majoria de llars en exclusió activen estratègies per sortir de la seva

situació, però es troben amb barreres estructurals i dispositius fragmentats.

❖ L'HABITATGE S'HA CONVERTIT EN UN «DRET FAKE»

El dret a l'habitatge és real i legal. Forma part dels drets universals bàsics que ens vam donar a les Nacions Unides el 1948. I també a l'article 47 de la nostra Constitució Espanyola. Però la vida vivenda avui esdevé, en les nostres Illes i a molts de punts de la geografia espanyola, un dret fake. I és que per a massa persones s'ha convertit en una mera il·lusió o, fins i tot, una utopia

L'habitatge és el centre de l'exclusió a les Balears. Entre 2018 i 2024 el preu de l'habitatge ha augmentat un 41% amb pujades en obra nova»

inabastable.

L'habitatge és el centre de l'exclusió a les Balears. Entre 2018 i 2024 el preu de l'habitatge ha augmentat un 41 per cent, amb pujades molt superiors en obra nova. El lloguer mitjà ja se situa en 1.598 euros al mes, un 31 per cent més que el 2019, i més del 60 per cent dels llogaters destina més del 30 per cent dels seus ingressos a cobrir l'habitatge. Com a conseqüència, 46.000 llars de les Illes cauen per davall de la pobresa severa després de pagar el lloguer i els subministraments. A més, 110.000 persones resideixen en habitatges insegurs i 100.000 en habitatges inadequats o massificats. L'informe assenyalava que l'habitatge és avui el gran coll de botella de la integració social i reclama polítiques ambicioses per ampliar el parc públic i frenar pujades abusives.

Si volem passar de la descripció a l'explicació hem de donar compte de les causes, descriure només parla de conseqüències. I per això és necessari situar-lo al seu context i veure les relacions entre els diferents actors humans, i d'aquests amb les estructures socials. Explicar és adonar

de la complexitat de la situació.

I és que la realitat social, com qualsevol realitat humana, té moltes cares. Una ullada ràpida a aquesta realitat ens descobreix de seguida que hi ha més pobres que la pobresa material. Allò econòmic, la renda... gairebé mai apareix aïllat. Veiem com les persones en situació de pobresa no només mengen, vesteixen o gasten poc, més o manco; sinó que, a més, tampoc no participen en la mateixa mesura dels béns culturals, del mateix nivell educatiu, dels mateixos paràmetres de salut, s'associen manco, a les urnes no exerceixen el seu dret cívic... I algunes d'aquestes pobres, no sempre i no només tenen la causa en l'escassetat d'ingressos, sinó que es relacionen amb el no accés a l'exercici ple dels seus drets ciutadans. Així, idò, ens enfrontem a una realitat multidimensional. La pobresa és complexa, per tant, ben trenada i entrellaçada.

En el seu moment va semblar que anomenar a aquesta realitat com a pobresa podria portar a no tenir en compte aquesta faceta multidimensional, i per això es proposa i comença a emprar-se el concepte d'exclusió social.

Quan la comunicació humana s'enfronta a realitats per a les quals no té una paraula, sol recórrer a la metàfora, a dir que allò que vol comunicar «és com si...», «s'assembla a...». Parlar d'exclusió social és aquest tipus de recurs, perfectament vàlid, a condició, però, que no oblidem mai el «com si estiguessin fora», perquè evidentment no ho estan, formen part de la societat en què vivim i interactuen en i amb la societat. Són de la nostra comunitat i Déu els té com a preferits. Recuperar la seva dignitat, oferir-los una segona oportunitat, a l'estil de l'evangeli de Jesús, és la missió principal de Càritas, i per açò és tant important disposar d'una radiografia tan precisa com és Foessa. Un bany de realitat.

La conclusió la descrivia de forma precisa el Papa Francesc quan afirmava: La causa principal de la pobresa és un sistema econòmic que ha fet fora la persona del centre de la pròpia vida... i que crea la cultura del descart en què vivim. Ens hem acostumat a veure persones descartades, tirades a les nostres cunetes de la vida social.